Liber diſcipuli De eruditi/
one chriſtifideliũ Incipit.

De decem prece ptis in generali.

SI vis ad vitã ĩgre/
di. ſerua mandata
dei Matthe. xix.
In verb ꝓpoſitis
oſtendit chꝛs culi/
bet homini viam
vite eterne. cum dt
Si vis ad vitam ĩ/
gredi ꝛc. ¶ A
¶ Sciendũ ꝙ p̃cepta ſunt pre oib⁹ in/
time diligenda ꝛ cũ ſumma diligẽtia ſer
uanda Vñ pſ̃. idõ dilexi mandata tua
ſup aurum ꝛ topazion Et hoc ꝓpter de
cem cauſas ¶ Prima cauſa eſt. quia fa/
ciũt obſeruatores ſuos amicos dei Vñ
Joh. xiiij. Vos amici mei eſtis ſi feceri
tis que precipio vob. Nec hoc eſt parũ
quia deo ſeruire ẽ regnare. O quantuꝫ
bonum cedit homini cũ non ſolũ fit ſer/
uus regis celeſtis. ſed etiaꝫ amic⁹ regis
eterni Ecci vi. Amico fideli nulla ẽ cõ/
paratio. ſed xp̄s eſt fideliſſim⁹ amicus.
Unde Ariſto. pri. rhetori. oſtendit q̇s
ſit veruſ ꝛ fidel' amicus dicens Amicus
eſt q̇ operatur alteri que putat ſibi eſſe
bona ꝛ hoc ꝓpter illum Modo hoc ma
nifeſte ꝛ pleniſſime ĩuenit̃ in xp̄o. q̇ nob
quotidie benefac̃ ex ſua bõitate ꝛ miſe/
ricordia ꝛ hoc ꝓpt̃ noſtrũ bonũ. qꝛ d bo
nis noſtrꝫ nihil indiget Unde pſ̃. Bo
norum noſtrorum nõ indiges. Idõ diſ
crete ꝛ ſapienter faciunt qui q̃rũt quo/
modo amorem ꝛ amicitiam dei poſſunt
acquirere. ſed hoc fit in obſeruatione p̃/
ceptorũ. vt pꝫ ĩ auc̃te Joh. p̃allegata.
Sꝫ q̃les amici ꝛ ꝯſanguinei erunt ob/
ſeruatores p̃ceptoꝝ dei Reſpõdeo ꝙ p̃
cepta faciũt obſeruatores attinẽtes eſſe
do quaſi omĩ gñe attinẽtie Vñ Mat.
xij. Quicunq̧ fecerit voluntateꝫ patris
mei q̇ ĩ cel' eſt. ipe me⁹ frater ꝛ ſoror ꝛ ma
ter eſt Frater vel ſoror xp̄i eſt qꝛ coheres
Quaſi mater chr̃i eſt bona mulier que
mandata obſeruat. qꝛ coronat̃ ſicut ma
ter chr̃i. que regina celi ꝛ terre eſt Vñd
Luc. 8. Mater mea ꝛ fratreſ mei ſunt
q̇ vbũm dei audiũt ꝛ faciunt. ¶ Scd̃a
cauſa. quia hoíeſ ad hoc a deo facti ſtꝫ
vt mandata ei⁹ cuſtodiant. Vñd opti
mũ ꝙ hoíeſ ſeculares ꝛ cõmuneſ pñt fa
cere in mũdo iſto ſm ſuũ ſtatũ videtur h̃
eſſe Vñ in ꝓuer. Nil meli⁹ q̃ attende/
re ĩ mandatꝫ dei ꝛc. qꝛ hic ẽ finis hoís
Vñ Ariſto. vi. topicoꝝ Finis ĩ vnoq̄q̧
gñe eſt optimũ ꝛ cui⁹ gr̃a fiũt alia Vñd
Eccſ. vl. Time deũ ꝛ mãdata ei⁹ obſ̃/
ua. h̃ eſt oís homo. i. ꝓpt̃ hoc ſiue ob h̃
eſt oís hõ Vñ Bern. Si h̃ eſt oís hõ
ſine hoc nihil eſt oís hõ Nihil inquaꝫ ĩ
valore ẽ hõ ſine obſeruatõe p̃ceptorum
Qñ aliqua res fit ad aliq̇d opus ꝛ qñ il
lud nõ ꝯſeq̇tur. tũc fit illa res inutilis et
deſtruit̃ Sic hõ q̇ fact⁹ eſt vt mandata
ſuaret qñ p̃cepta dei ſuare noluit. de/
strui ꝛ mori dign⁹ fuit Vñ iuſtiſſima fu
it illa ſentẽtia Gen. ij. Quacũq̧ die co/
mederitꝫ ex eo. morte moriemini. ſic dic̃
ĩã cuilibet hoí. Quacũq̧ die p̃ceptũ ali
q̇d trãſgredieꝛꝫ. morieꝛꝫ Vñd Bern.
Dign⁹ plane eſt morte q̇ tibi dñe ihu re
cuſat viuere Ex quo hõ fact⁹ ẽ ad h̃ vt
p̃cepta dei ĩpleat. tũc nõ p̃t meliorẽ the
ſauꝝ ſibi ĩ mũdo iſto theſauriſare q̃ mã
data dei ſuare Ecci. 29. Pone theſau
rũ tuũ ĩ p̃ceptꝫ altiſſimi ꝛ ꝓderit tibi ma
gꝫ q̃ auꝝ ¶ Tercia cauſa q̇ nos dꝫ mo
uere ẽ ꝙ d's vult ea multũ ꝛ ſtricte ſuari
Vñ pſ̃. Tu mãdaſti mandata tua cu
ſtodire nimis. Prouer. ¶ Legẽ meam
q̃ſi pupillã oculi tui cuſtodi Pupilla di
ligent̃ ſeruat̃ eo ꝙ ledit̃ de facili ꝛ valde
periculoſum ẽ. Facili⁹ autẽ ledit̃ lex dei
q̃ pupilla. qꝛ ſola volũtate. Ledit̃ etiaꝫ
p̃iculoſius. qꝛ meli⁹ eſſet hoí oculũ erui

q̄ꝫ p̄ceptū dei trāſgredi. Vñ Mat. 18
Si ocul⁹ tu⁹ ſcandalizat te. erue eum et
ꝓijce abs te. imo homo potiuſ deberet
ambos oc̄los ꝛ ambas man⁹ ꝛ ambas
pedes ꝑdere. q̄ꝫ vnum p̄ceptum trāſgre
di. Sꝫ heu multi oppoſitū faciūt q̄ ꝓpt
vnam paruā ꝛ momentaneā delectati/
onē tranſgrediunt̄ p̄cepta dei. Sic lu/
xurioſi. ꝙ ſi ſcirēt ſe ſtatim poſt actū vnū
ꝑdere oculū vnū vl̄ manū. nullo mō pec
carent. ſꝫ ꝓpt deū ꝛ ſalutē ꝓpriā ñ dimit/
tunt q̄n libidinē ſuā expleant. Et ꝑ hoc
non oculos ꝛ man⁹ ſolū ꝑdunt. ſꝫ etiā vi
tam eternā. ꝛ inſup mortē eternā corpo
ris ꝛ aīe incurrūt. Simili mō dicenduꝫ
eſt de auaris q̄ ꝓpt modicā ſubam tpa/
lem quā iniuſte lucrari pñt p̄ceptuꝫ dñi
trāſgrediunt̄. Siīr iracūdi q̄ ex paruo
motu ꝛ ꝓpt paruā iniuriā eis illatā. iu
rant ꝛ blaſphemāt creatorē ſuū ꝛ male
dicūt ꝓximis. qđ tñ ꝓ toto mūdo nō eſ/
ſet faciēdū chriſtiano. ꝛ ſic đ alijs tranſ/
greſſoribꝫ p̄ceptoꝝ. ¶ Quarta cauſa q̄
nos monere debet ad obſeruandū p̄ce/
pta eſt ꝙ đs vult hr̄e manſionē delecta/
bilē cum illis q̄ obſeruāt eius precepta
ab eo eis data. Joh. 14. Si q̄s diligit
me ſmonē meū ſuabit. ꝛ poſt Et ad eū
veniem⁹ ꝛ manſionē apud eū faciemus
q̄ꝫdiu aliquiſ p̄cepta ei⁹ ſuat tādiu deū
ſecū hꝫ. imo in ſeipo nec pt̄ amittere de/
um dū ipa ſuat. Et ideo q̄libet cū tāta
ſollicitudīe debet diuina p̄cepta ſuare.
ſicut deum in ſe vult retinere. Et ſic vi/
tā gratie in preſenti ꝛ gloriam in futuro
non amittere. Prouer. 7. Serua man
data mea ꝛ viueſ ſup levita grē ī p̄ſenti
ꝛ glīe ī futuro. Ergo q̄ſi ipm deū ꝛ qua
ſi vitam ꝛ ſalutē noſtrā cuſtodire debe⁹
p̄cepta dei. ¶ Quinta cauſa eſt ꝙ obſ
uatio mādatoꝝ gratiſſimum eſt ſacrifi/
cium deo. Eccī. xxxv. Salutare ſacrifi
cium eſt attendere mandatꝫ dei ꝛ diſce/
dere ab omni iniquitate. Salutare vo/
catur hoc ſacrificium. quia eſt cauſa ſa/
lutꝫ eterne. Cum alijs ſacrificijs poteſt
homo dānari. cum hoc nō. Vnđ. p̄.
Regū. 15. dixit Samuel ad Saul Nū
quid vult dñs holocauſta ꝛ victimas. ꝛ
non potius vt obediat̄ voci dñi. ¶ Se
xta eſt q2 faciunt ꝙ homo īpetrat a đo
quicquid voluerit. p̄. Joh. 3. Chariſſi/
mi ſi coꝛ noſtrū non rep̄henderit nos. fi
duciā habemus ad deum ꝛ quicq̄d pe/
tierimus ab eo accipiemus. q̄m mādā/
ta eius cuſtodim⁹. Jdeo deus q̄nqꝫ nō
vult hoīem exaudire in oratione. quan/
do homo non vult eum audire in man/
datoꝝ obſeruatione. Prouer. 28. Qui
declinat aurem ſuā ne audiat legē. ora
tio eius erit execrabil'. Ergo non debēt
conqueri trāſgreſſores p̄ceptorum ſi de
us eos non exaudit cum aliquid poſtu
lant ab eo. Unde Augu⁹. Qua fronte
poſtulas quod ꝓmiſit đs. ꝓmum audi
ammonitiones. ꝛ ſic exige ꝓmiſſiones.
¶ Septima eſt q2 cuſtodiunt obſuato
res ſuos ne aliquod malum eis contin/
gat. Eccs. 8. Qui cuſtodit p̄ceptū. nō
experiet̄ quicq̄ꝫ mali. Hoc intelligit̄ nec
in vita p̄ſenti. nec ī morte. nec poſt mor/
tem. Hoc ꝓbatur. q2 licet accidat virꝫ
ſanctis in vita preſenti qđ eſſet alijs ma
lum. eiſ tamen eſt bonum cum ſit mate
ria corone eterne. Berñ. Jocundum
eſt dei iudicium. q̄m ille ſuꝑbus mallea
tor humilium neſciens. fabricat eis co/
ronas ꝑpetuas. pſ̄. Suꝑ dorſuꝫ meū
fabricauerūt. ꝛc̄ Aug⁹. Quid times ho
minē. hō ī ſinu dei poſit⁹. tu de illi⁹ ſinu
noli cadere. Quicq̄d ibi patieris ad ſalu
tē tuā erit. nō ad ꝑditōem. Nec ī morte
q2 a mala morte cuſtodit eos Augu⁹.
Morte mala mori non pt̄ q̄ bonā ante
duxerit vitam. Ergo ſi bene vis mori.
ſua mādata. Nec poſt mortē. q2 cuſto/
diūt a morte eterna ſuos obſuatores.
Vñ Joh. 8. Si q̄s ſmonē meū ſerua/
bit. nō guſtabit mortē ī eternū. Sap. 3
Juſtoꝝ aīe ī manu dei ſtꝫ. ꝛ nō tāget il/
los tormētū mortꝫ. ſup̄ le eterne Unde
etꝫ Damaſcen⁹ li. . . Mors ſctōꝝ ſom/

nus magis ē q̄ȝ mors. laborauerūt eīm
in p̄ſenti vita vt viueret ī eternū. Unde.
pſ̄. Precioſa ī ↄſpectu dn̄i mors ſctōꝝ
ei⁹. ¶ Octaua cā ē q̄ nos debet moue/
re ad obſuatōem mādatoꝝ. Q2 māda
ta dei ſtȝ leuia. ħ pȝ p̄ma Joh. v. Hec
ē charitas dei vt mādata ei⁹ faciam⁹ ꝛ
mādata eius ḡuia nō ſunt. Un̄ Aug⁹.
Mādata dei alleuiāt ſuos opatores ꝛ
faciunt eos agiles ſic̄ p̄ēne auē p̄ēnatā.
Hoc āt fit ꝓꝑ̄ charitatē hoīs quā hȝ
ad deū. Un̄ amāti nihil ē difficile. Itē
ſunt ſuauia. Unō pſ̄. Et dulciora ſup
mel ꝛ fauum. Math. xi. Jugum enim
meum ſuaue eſt. ꝛ onus meū leue. Itē
ſunt ſctā. q2 nihil iniquum continēt. nec
repudiari dignum. Roma. 7 Lex qui
dē ſctā. ꝛ mādatum ſctm̄ ꝛ iuſtum ꝛ bo
num. Ex his pȝ ꝙ nulli melius ē ī hac
vita q̄ȝ homini qui deo fuit ꝛ virtuoſā
vitā ducit. Unde Ariſtol. 9. ethicoꝝ
Uirtuoſitas beatiſſima eſt vita. Unō
etiā Grego. in moralibus. Abſit ꝙ tan
ta ſit delectatio in vitijs quāta in virtuti
bus. Unde etiā Chryſoſto. ſup Joan
em Sicut malicia etiā ante gehennā
eos qui hic ea participāt cruciari ↄſue/
uit. ita virtus etiam ante regnum eos q̄
eā hic operātur preparat voluptati. cū
ſpe optima ꝛ delectatione perpetua vi/
uere faciēs ¶ Nona cā eſt. ꝙ obſeruato/
rib⁹ ſuis multiplices bn̄dictōes cōferūt
q̄ ds̄ eis ꝓmiſit vt habet̄ Deutero. 28.
Si audieris vocē dn̄i dei tui vt facias
ſcȝ opē atq̄ȝ cuſtodias ſcȝ mēte oīa man
data eius. faciet te dominus deus tu⁹
excelſiorē cunctis gētibus q̄ verſantur ī
terra. Uenietq̄ȝ ſup te vniuerſe bn̄dicti/
ones iſte. ꝛ app̄hēdēt te id ē circūdabūt
te vndiq̄ȝ. Si tamen precepta ei⁹ audi/
eris. benedictus tu in ciuitate. id eſt in
eccleſia preſenti. ꝛ benedictus in agro.
id eſt exercitio laboris Benedictus fru
ctus ventris tui. id eſt cogitationes: Et
fructus terre tue. id eſt exercitium corpo
ris. fructuſq̄ȝ iumentorum tuorū. id eſt
quinq̄ȝ ſenſuū: Benedicta horrea tua
id eſt virtutum cuſtodia. Benedicte re
liquie tue: id eſt bona voluntas que re/
manet poſt opera tua. Benedict⁹ eris
ingrediens. id eſt in eccl̄iam preſentē ꝑ
fidem. ꝛ egrediens de preſenti vita Da
bit dominus inimicos tuos. id eſt de/
mones qui conſurgunt aduerſū te. cor
ruentes in conſpectu tuo. Abundare te
faciet dominus omnibus bonis. ſi tā/
men audieris mandata domini dei tui
ꝛ cuſtodieris ea ꝛ feceris: ac non declina
ueris ab eis nec ad dexterā nec ad ſini/
ſtram. nec ſecutus fueris deos alenos.
¶ Decima cauſa eſt. quia obſuatores
ſuos a multiplicibus maledictionibus
preſeruant. quas deus tranſgrediētib⁹
minatur. Unde Deute. xxviij. Quod
ſi audire nolueris vocem domini dei tui
vt cuſtodias et facias omnia mandata
eius que ego precipio tibi. venient ſup
te omnes maledictiones iſte ꝛ appreh en
dent te. Maledictus eris in ciuitate. id
eſt in eccleſia preſenti. Maledictus in
agro. id eſt in exercitio laboris. Male/
dictus fructus ventris tui. id eſt cogita
tiones Et fructus terre tue. id eſt exerci
tium corporis. Maledictus eris īgre/
diens in hanc vitam. Et egrediēs ſup/
ple de hac vita. Mittet domin⁹ ſuper
te famem ꝛ eſuriem propter adinuentio
nes tuas peſſimas in quibus reliquiſti
deum. Percutiat te dominus egeſtate
febre. ardore. ꝛ frigore Tradet te domi
nus corruentem ante hoſtes tuos Sit
q̄ȝ cadauer tuū in eſcam cunctis vola/
tilibus celi ꝛ beſtijs terre. id eſt demoni/
bus: Et non ſit qui abigat. Et venient
ſuper te omnes maledictiones iſte. ꝛ ꝑ/
ſequentes appreh endent te donec inte/
reas. qui non audiſti vocem dn̄i dei tui
nec ſeruaſti mandata eius. Hoc idem
probat pſ̄. cum dicit. Maledicti q̄ de/
clinant a mandatꝭ tuis. B ¶ Ne
aūt obliuiſcamur p̄cepta dei. idō ſtȝ no/
bis ſcripta in triplici parte corporis. vi/

delicet in manibus. propter decez digi/
tos manuũ In pedib9: ꝓpt̃ decẽ articu
los pedũ. Et in ipis ſenſib9. ꝓpt̃ quiqꝫ
ſenſus exteriores. et quinqꝫ interiores.
Ideo aũt ſcripta ſunt in p̃dictis tribus
partib9 ad deſignandũ ꝙ p̃cepta diuia
dñt regulare in nob̄ man9 operationũ:
ne in operib9 noſtrꝫ ꝯ diuina p̃cepta fa/
ciam9. Dirigere greſſus affectõis ne p̄/
cepta diuia tranſgrediamur. Et mode
rare ſenſus ꝛ mot9 ꝯuerſatõis: vt ĩ om̄i
conuerſatione exemplũ nr̄e ſanctitatꝫ p̄/
tendam9. Et nota ꝙ decẽ p̃cepta fuer̃t
data moyſi in duab9 tabul' ſcp̄ta digito
dei. ¶ Et in p̄ma tabula fuer̃t
tria p̄ma p̃cepta ꝑ que homo ordiatur
in deum. In ſcd̃a alia ſeptem precepta
ꝑ que homo ordinatur ad ꝓximum Et
iſta omnia p̃cepta ꝛ eoꝝ impletio ſaluti
fera originaliter emanãt a radice chari/
tatis tanquam a fontali principio. Et
in ipam vltimate ordinant̃ tanquã in fi
nem ꝛ terminũ completiuũ. Vñ aplũs
Roma. iz. Plenitudo legꝫ eſt dilectio:
qd̃ ſic pꝫ. Nã p̃cepta p̄me tabule ema/
nant a dilectõe dei. ꝛ oſtendũt nob̄ quõ
nos habere debemus ad deum. Et p̄/
mo corde. quia credere in vnum deum
debemus. ꝛ hoc tangitur in primo pre/
cepto. Non adorab̄ deos alienos. Se
cundo quomodo ore ꝛ hoc ĩ ſcd̃o prece/
pto. Non aſſumes nomen. ꝛc̃. Tercio
quomodo in opere: ꝛ hoc ĩ tercio Sab
bata ſanctifices. Sed alia ſeptem ema
nant a dilectiõe proximi: ꝛ ꝑ illa ſeptez
precepta ſcd̃e tabule hõ ordinatur ad
proximum: ꝛ hoc duobus modis. Pri
mo quidem in beneficiẽtia vt bona que
homo poteſt proximo faciat vel impen/
dat. Et ſic eſt preceptũ quartũ. Hono
ra patrem ꝛ matrem. In quo precepto
ſcd̃m Auguſtinũ implicat omnes act9
beniuolentie proximo impendendos.
Scd̃o in innocentia vt nihil iniuſte ſibi
inferat: nec in aliquo ſibi noceat. Pro/
ximo autem p̄t inferri triplex nocumen/
tũ: puta cordis: oris: ꝛ opis. Ope autẽ
nocet quis ꝓximo. Primo q̇dam in pſo/
na ꝓpria: ꝛ hoc ꝓhibet quintũ preceptũ
Non occides. Scd̃o in pſona coniũcta
ꝛ hoc ꝓhibet ſextũ p̃ceptũ. Nõ mecha/
beris. Tercio in exteriori ſuba: ꝛ hoc ꝓ
hibet ſeptimũ p̃ceptũ. Non furtũ facies
Nocumentũ aũt oris ꝓhibet octauum
p̃ceptum. Non dices falſum teſtimonĩ
um: vbi ſm̄ Auguſtinũ: implicite ꝓhi/
betur omne nocumentũ orꝫ reſpectu ꝓ/
ximi. Terciũ nocumentuꝫ eſt cordis vt
quando q̇ſ cogitat mala contra ꝓximũ
ꝛ hoc ꝓhibet̃ in nono. Non ꝯcupiſces
rem ꝓximi tui Et in decimo. Non con/
cupiſces vxorem ꝓximi tui.

De p̄mo p̃cepto.

PRimum preceptũ Non adora/
bis deos alienos Quod q̇dem
p̃ceptũ xp̄s exppõit Math 4
Dñm deũ tuum adorabis: ꝛ illi ſoli ſerui
es In quo deorum pluralitas excludit̃
ꝛ vnus ſol9 verus deus colend9 oſtendĩ
tur Quod tamẽ expreſſi9 pꝫ Deutero:
vi. vbi dicit̃ Audi iſrael dñs de9 tuus:
deus vn9 eſt ¶ Sciendũ autez
ꝙ primum preceptũ tangit fidem: quia
fides eſt fundamentuꝫ omnis boni: vn
de Aplũs Fundamentum aliud nemo
poteſt ponere preter illud quod poſituꝫ
eſt: id eſt fides chriſti Unde Auguſti9
Fides eſt bonoꝝ omniũ fundamentuꝫ
Fides eſt humane ſalutis initium: ſine
hac nemo poteſt ad filioꝝ dei numeꝝ ꝑ/
uenire Hoc etiam patet ꝑ Bernarduꝫ
qui dicit Nemo liberat̃ a damnatione
que facta eſt ꝑ Adam niſi per fidem do
mini noſtri ieſu chr̄i. Unde Aplũs ad
Heb: xi Impoſſibile eſt ſine fide place
re deo. Unde Bernardus de patrib9
veteris teſtamenti dicit Multi ante ſal
uatoris aduentuꝫ deum omnipotẽtem
timentes: ꝛ diligentes ſue ſalutꝫ gratiſ/
ſimum ꝓmiſſorem: credentes in ꝓmiſſi/